

Секція: Міжнародна економіка

Меркулов К.О.

студент напряму підготовки

«Міжнародна економіка»

Запорізький національний університет

м. Запоріжжя, Україна

Колобердянко І.І.

кандидат економічних наук

доцент кафедри міжнародної економіки

та економічної теорії

Запорізький національний університет

м. Запоріжжя, Україна

РОЗРАХУНОК ІНДЕКСУ УМОВ ТОРГІВЛІ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЧЕСЬКОЮ РЕСПУБЛІКОЮ

Умови торгівлі відображають співвідношення взаємного попиту і взаємної пропозиції на експорт і на імпорт кожної країни. Вони розраховуються на базі співвідношення індексу експортних і імпортних цін кожної країни і слугують найважливішим орієнтиром для їх зовнішньоекономічної політики в цілому і зовнішньоторговельної політики зокрема.

Чисті умови торгівлі розраховуються за формулою [1, с.136]:

$$T_oT = \frac{P_x}{P_{im}} * 100, \quad (1.1)$$

де T_oT – індекс умов торгівлі; P_x - індекс експортних цін; P_{im} - індекс імпортних цін.

Умови торгівлі, в ширшому сенсі, відображають рівень бажання партнерів вступати в торгіві відносини одне з одним. Ми маємо намір розрахувати індекс умов торгівлі між Україною та Чехією. Для цього нам треба володіти інформацією щодо індексу експортних цін для тих товарів,

що Україна експортує до Чехії, а також їх відносною часткою в загальному експорті до Чеської республіки. Таким чином ми зможемо розрахувати індекс експортних цін товарів України в Чехію, зважений у відповідності до їх частки:

$$P_x = P_1 \times S_1 + P_2 \times S_2 + \dots + P_n \times S_n, \quad (1.2)$$

Джерело: розроблено авторами за даними [1]

де P_x – зважений індекс експортних цін; $P_{1,2..n}$ – індекс експортної ціни відповідної групи товарів; $S_{1,2..n}$ – частка відповідної групи товарів в загальному експорті (України в Чехію); n – кількість груп товарів.

За цією ж формулою ми розрахуємо індекс імпортних цін товарів, що їх Україна завозить із Чехії. В українській статистиці ведеться облік індексу імпортних цін, проте цей індекс розраховується для імпортних цін товарів усіх країн. Нам же потрібен індекс імпортних цін товарів чеського виробництва. Задля вирішення цієї проблеми ми звернемося до Чеської статистики, але дивитися вже будемо на індекс експортних цін по категоріям. Вони також будуть зважені за їх часткою в українському імпорті:

$$P_{im} = P_1 \times S_1 + P_2 \times S_2 + \dots + P_n \times S_n, \quad (1.3)$$

Джерело: розроблено авторами за даними [1]

Де P_{im} – зважений індекс імпортних цін;

$P_{1,2..n}$ – індекс експортної ціни відповідної групи товарів (згідно з даними чеської статистики);

$S_{1,2..n}$ – частка відповідної групи товарів в загальному імпорті (України з Чехії);

n – кількість груп товарів.

Розрахувавши ці показники, ми підставимо дані у формулу 1.1 і нарешті дізнаємось яким же є індекс умов торгівлі між Україною та Чеською республікою.

З метою розрахунку індексів умов торгівлі між Україною та Чеською республікою за 2012, 2013 та 2014 роки нам необхідно буде застосовувати дані з відкритих джерел Державної служби статистики України, Чеської статистичної агенції та сайту Державної підтримки українського експорту [2], [3], [4]. В першу чергу нам необхідно знайти зважений індекс експортних цін для кожного року за формулою 1.2. Ми будемо враховувати індекси цін для тих груп товарів, частка яких в експорті дорівнює або більше 0,5%.

Зважений індекс експортних цін товарів, які Україна експортувала до Чехії у 2012 році становить 89,4, у 2013 році – 107,5. В 2014 році цей показник склав 92,4. Це суттєво відрізняється від показників по експорту в цілому згідно з даними Держстату [2].

Тепер, ми маємо розрахувати індекс імпортних цін на товари, що їх Україна завозить із Чеської республіки за ті ж роки, за допомогою формули 1.3.

Зважений індекс цін товарів, які Україна імпортувала з Чехії у 2012 році становить 103,1. 2013 рік – 101,5; 2013 рік – 103,5 [3].

З цього моменту ми маємо всі необхідні показники для калькулювання індексу умов торгівлі за формулою 1.1. Отримані результати відображені у таблиці 1.1:

Таблиця 1.1. – Розрахункові індекси торгівлі між Україною та Чехією

Показник	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Індекс цін товарів, що Україна експортувала у Чеську республіку, P_x	89,4	107,5	92,4

Індекс цін товарів, що Україна імпортувала з Чеської республіки, P_{im}	103,1	101,5	103,5
Індекс умов торгівлі, $T_oT = \frac{P_x}{P_{im}} * 100$	86,7	105,9	89,3

Джерело: розроблено авторами

Отримані результати відображають умови торгівлі у їх зміні рік до року. Щоб прослідкувати динаміку показника, необхідно мати уявлення про його зміну щодо певного базового періоду. На щастя, це легко зробити, якщо прийняти за базовий період 2011 рік і відповідно розрахувати накопичену зміну індексу умов торгівлі. Отримуємо таблицю 1.2.:

Таблиця 1.2. – Індеси цін та умов торгівлі (за базою 2011 року)

Показник	2011	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Індекс цін товарів, що Україна експортувала у Чеську республіку, P_x	100	89,4	96,1	88,8
Індекс цін товарів, що Україна імпортувала з Чеської республіки, P_{im}	100	103,1	104,6	108,3
Індекс умов торгівлі, $T_oT = \frac{P_x}{P_{im}} * 100$	100	86,7	91,8	82

Джерело: розроблено авторами

Як бачимо, індекс умов торгівлі України з Чехією останніми роками постійно знижувався і, разом із зростанням сукупної ціни імпорту із ЧР, у порівнянні із сукупною ціною експорту на кожну одиницю товару, що експортується, стало можливим придбати все менше імпортних товарів. Оскільки менший об'єм імпорту стає можливим взамін колишньої (і навіть меншої) кількості експорту, добробут країни зменшується.

Варто пам'ятати, що отримані результати розповсюджуються лише на суб'єктивні двосторонні відносини між цими двома країнами. Іншими словами, добробут нашої країни відносно добробуту Чеської Республіки зменшувався, і навпаки. Це відбувалося, більшою мірою, за рахунок зміни

ціни українського експорту, а саме групи товарів 26 «Руда, шлаки, попіл», що складає близько половини загального експорту у ЧР.

Наведені результати звертають увагу на необхідність суттєвої диверсифікації українського експорту шляхом підтримання перспективних, але поки що малопомітних у структурі груп товарів, таких як експорт деревини та виробів з неї, текстилю, оптичних приборів тощо.

Нарешті, варто було б замислитися щодо перспектив залучення підприємств-виробників високоякісної продукції з високою часткою доданої вартості, продукцію яких наша країна імпортує, до інвестування і створення філіалів своїх підприємств на території України. Це б дозволило сприяти покращенню сальдо зовнішньоторговельного обороту, рівня зайнятості в країні та сприяло б притоку інших перспективних інвесторів.

Література:

1. Киреев А.П. Международная экономика. В 2-х ч. - Ч. I. Международная микроэкономика: движение товаров и факторов производства: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / Киреев А.П. – М.: Международные отношения, 1997. – 416 с.

2. Индексы физического объема, средних цен та умов торгівлі у зовнішній торгівлі України товарами [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – Режим доступу:

https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/zd/in_fiz/in_fiz_u/in_fiz_1314_u.htm

3. Export and import price indices - time series [Електронний ресурс] / Czech statistical office. – Режим доступу: https://www.czso.cz/csu/czso/izc_ts

4. Економічне співробітництво України з Чехією [Електронний ресурс] / Державна підтримка українського експорту. – Режим доступу: <http://ukrexport.gov.ua/ukr/info/?param=economtem&country=cze>